

GÜNCEL ALAN EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI VII

EDİTÖRLER

Akın EFENDİOĞLU

Tugay AKBULUT

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-460-0	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları VII	Yayıncı Sertifika No 47518
Editörler Akın EFENDİOĞLU ORCID iD: 0000-0001-6756-7405 Tugay AKBULUT ORCID iD: 0009-0002-7889-5687	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık Bisac Code EDU000000 DOI 10.37609/akya.3639
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	

Kütüphane Kimlik Kartı
Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları VII / ed. Akın Efendioğlu, Tugay Akbulut.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
193 s. : şekil, tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça ve indeks var.
ISBN 9786253754600

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 35 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 3100' ü aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan “Bilimsel Araştırmalar Kitabı” serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Eylül aylarında gerçekleştirilecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Otizm Spektrum Bozukluğunda Aile Aracılığıyla Öz-Belirleme Eğitimini Destekleme 1 <i>Hülya TORUN YETERGE</i> <i>Umut Haydar COŞKUN</i>
Bölüm 2	2000 Yılı Sonrası Kolaj/Asamblajın Heykel Sanatına Yansımaları Bağlamında Bir Sergi Önerisi 21 <i>Ayşe KARATAŞ KARAÇAM</i> <i>Naile ÇEVİK</i>
Bölüm 3	Bilgisayar Eğitiminde Yapay Zeka Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Eğilimlerin İncelenmesi..... 49 <i>Nihan ARSLAN NAMLI</i>
Bölüm 4	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Etkileşimin Rolü 69 <i>Tufan BİTİR</i>
Bölüm 5	Fizik Dersi, Isı ve Sıcaklık Ünitesi Kapsamında Disiplinlerarası Öğretim Programı Tasarımı 89 <i>Onur YALÇIN</i> <i>Fatma SADIK</i>
Bölüm 6	Çocuklar İçin Felsefe (P4C) ve Türkçe Derslerinde Kullanımı.....115 <i>Ahmet Zeki GÜVEN</i> <i>Ayşe Can YAĞMUR</i>
Bölüm 7	Farklı İhtiyaçlar, Ortak Hedefler: Birleştirilmiş Sınıflarda Farklılaştırılmış Öğretim 139 <i>Fatma KARAÇOBAN</i>
Bölüm 8	Fen Bilimleri Dersinde Ölçme Yapmak için Yapay Zeka Kullanılabilir mi? 165 <i>Tugay AKBULUT</i> <i>Akın EFENDİOĞLU</i>

YAZARLAR

Öğr. Gör. Tugay AKBULUT
Çukurova Üniversitesi

Dr. Tufan BİTİR
Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Umut Haydar COŞKUN
İzmir Adliyesi

Prof. Dr. Akın EFENDİOĞLU
Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN
Akdeniz Üniversitesi

Ayşe KARATAŞ KARAÇAM
Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Fatma KARAÇOBAN
Çukurova Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nihan ARSLAN NAMLI
İskenderun Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma SADIK
Çukurova Üniversitesi

Dr. Onur YALÇIN
Millî Eğitim Bakanlığı

Ayşe Can YAĞMUR
Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hülya TORUN YETERGE
Adıyaman Üniversitesi

Prof. Dr. Naile ÇEVİK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

BÖLÜM 1

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞUNDA AİLE ARACILIĞIYLA ÖZ-BELİRLEME EĞİTİMİNİ DESTEKLEME

Hülya TORUN YETERGE¹
Umut Haydar COŞKUN²

ÖZ BELİRLEME NEDİR?

Çocukluktan yetişkinliğe doğru ilerleyen bireylerin kendi davranışlarını yönetmede daha fazla sorumluluk üstlenmeleri, yaşamlarında daha başarılı hale gelmeleri, geleceklerini planlama konusunda daha etkin bir rol almaları ve giderek daha da bağımsız bir hale gelmeleri beklenmektedir (Nizam & Yavuz, 2024). Bu duruma bağlı olarak da eğitimin temel amaçlarından biri, bireyleri yetişkin olduklarında sorumluluk alabilen, bağımsız karar verebilen ve problem çözme yeteneklerine sahip kişiler olarak yetiştirmektir (Avcı, Ateş & Akdeniz, 2024; Karataş, 2024). Bireyler böylelikle kendi planlamalarında ve öğrenme süreçlerinde aktif ve belirgin bir rol üstlenebilecek beceri, tutum ve fırsatlarla donatılacaklardır. Gelecekte kazanması beklenen bu rollere iyi hazırlanma konusundaki gelişmeler genellikle bireylerin kendi kaderini tayin hakkının teşvik edilmesini sağlamaktadır (Wehmeyer, 1996; Wehmeyer, & Shogren, 2016).

Öz belirleme olarak da adlandırılan kendi kaderini tayin etme hakkı, 1990'dan önce neredeyse yalnızca felsefe, siyaset bilimi ve psikoloji alanlarında kullanılan bir terimdi. Bu terim, ulusların veya insan topluluklarının siyasi bir yapı olarak kendi kendini yönetme hakkını ifade etmektedir. Genellikle bu ifade ile bağımsızlık ve özgürlük kavramlarının yaklaşık olarak benzer anlamda kullanıldığı görülmektedir. Psikolojik bir kavram olarak, kendi kaderini tayin etme,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, hulyatorun@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-0042-4386

² Dr., İzmir Adliyesi, uhcoskun@hotmail.com, ORCID iD:0000-0002-0892-8175

yıf noktalarını ve yeteneklerini daha iyi anlarlar. Çocuklar, bu anlayışı önceki deneyimlerinden ve başarılarından yararlanarak pekiştirebilirler. Kendileri için en iyi öğrenme yöntemlerini, iletişim becerilerini ve duygusal zekalarını nasıl geliştirebileceklerini anlama konusunda giderek daha fazla bilinçlenmelidirler. Okul, meslek hayatı veya aile içinde zorluklarla karşılaştıklarında, güçlü yanlarına odaklanarak ve bu becerileri kullanarak başarıya ulaşabilirler.

- Çocuklara, her bireyin kendi özel yeteneklerine ve benzersiz kişiliklere sahip olduğunu hatırlatın. Farklı insanların bakış açılarını, önyargıları ve stereotipleri anlamalarına yardımcı olmak için çocuklara, farklı rollerde rol yaparak farklı perspektifleri deneyimleyecekleri etkinlikler düzenleyin.
- Çocuklara güçlü yönlerini ve sınırlamalarını düşünmeleri için teşvik edin ve bunları bir günlüğe yazmalarını sağlayın. Eğer yazamıyorlarsa, onların söylediklerini sizin yazmanızı teklif edin. Çocuklarınızla bire bir görüşerek, ev işlerindeki güçlü yönlerini geliştirmenin ve sınırlamalarını azaltmanın yollarını keşfedin. Bu durum topluluk aktivitelerini daha verimli hale getirebilir.
- Kişiliği (analitik ve empatik) ve öğrenmeyi (kinestetik ve görsel) güçlü yönleri ve tercihleri tanımlayan etkinlikler ve anketler bulmak için internetten de yararlanabilirsiniz.
- Çocuklara evde, okulda ve toplumda karşılaşılabilecekleri durumlarla ilgili örnek olaylar sunun. Örnek olarak çocuğunuzun, birinin kendisine karşı haksızlık yaptığını düşündüğü bir durumu değerlendirmeleri için bir örnek sunabilirsiniz. Bir çocuğun davranışının başkalarının nasıl tepki verdiğini anlamak için birlikte çalışın. Çocukların bu durumu ele alış biçimini ve bu hayali karşılaşmanın onlara nasıl hissettirebileceğini düşünmelerine de teşvik edebilirsiniz.

KAYNAKLAR

- Abery, B. H. & Stancliffe, R. J. (2003). *An ecological theory of selfdetermination: Theoretical foundations*. In M. L. Wehmeyer, B. H. Abery, D. E. Mithaug, & R. J. Stancliffe (Eds.) *Theory in selfdetermination: Foundations for educational practice* (pp. 25-42). Springfield, IL: Thomas.
- Abery, B. H. & Zajac, R. (1996). *Self-determination as a goal of early childhood and elementary education*. In D. J. Sands & M. S. Wehmeyer (Eds.), *Self determination across the life span: Independence and choice for people with disabilities*, (pp. 169-96). Baltimore: Brookes.
- Algozzine, B., Browder, D., Karvonen, M., Test, D. W. & Wood, W. M. (2001). Effects of interventions to promote self-determination for individuals with disabilities. *Review of Educational Research*, 71(2), 219-277.
- Bannerman, D. J., Sheldon, J. B., Sherman, J. A. & Harchik, A. E. (1990). Balancing the right to habilitation with the right to personal liberties: The rights of people with developmental disabilities to eat too many doughnuts and take a nap. *Journal of Applied Behaviour Analysis*, 23(1), 79-89.

- Brown, F., & Cohen, S. (1996). Self-determination and young children. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 21(1), 22-30.
- Camilleri, L. J., Maras, K. & Brosnan, M. (2024). Self-set goals: Autistic adults facilitating their self-determination through digitally mediated social stories. *Autism in Adulthood*, 7(1), 25-38.
- Chou, Y. C., Wehmeyer, M. L., Shogren, K. A., Palmer, S. B. & Lee, J. (2017). Autism and self-determination: Factor analysis of two measures of self-determination. *Focus On Autism And Other Developmental Disabilities*, 32(3), 163-175.
- Cook, C., Brotherson, M.J., Weigel-Garrey, C., & Mize, I. (1996). Homes to support the self-determination of children . In D. Sands & M. Wehmeyer (Eds.), *Self-determination across the lifespan: Independence and choice for people with disabilities* (pp. 91-110). Baltimore: Brookes.
- Deci, E. L. (1975). *Conceptualizations of intrinsic motivation*. In *Intrinsic motivation* (pp. 23-63). Boston, MA: Springer US.
- Deci, E. L. (1992). Article commentary: on the nature and functions of motivation theories. *Psychological Science*, 3(3), 167-171.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2012). Self-determination theory. *Handbook of Theories of Social Psychology*, 1(20), 416-436.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2013). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer Science & Business Media.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian psychology/Psychologie canadienne*, 49(3), 182.
- Doll, B., Sands, D., Wehmeyer, M. L. & Palmer, S. (1996). Promoting the development and acquisition of self-determined behavior. *Self-determination across the life span: Independence and choice for people with disabilities*, 65-90.
- Dyer, K., Dunlap, G. & Winterling, V. (1990). Effects of choice making on the serious problem behaviors of students with severe handicaps. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 23, 515-524.
- Eder, R. (1990). Uncovering young children's psychological selves: Individual and developmental differences. *Child Development*, 61, 849-863.
- Erwin, E. J. & Brown, F. (2003). From theory to practice: A contextual framework for understanding self-determination in early childhood environments. *Infants and Young Children*, 16, 77-87.
- Fleming, S. M. (2022). *Kendini bilmek*. Timaş Yayınları.
- Frankland, H. C., Turnbull, A. P., Wehmeyer, M. L. & Blackmountain, L. (2004). An exploration of the self-determination construct and disability as it relates to the Dine (Navajo) culture. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 191-205.
- Fullerton, A., & Coyne, P. (1999). Developing skills and concepts for self-determination in young adults with autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 14(1), 42-52.
- Grandin, T. (1992). An inside view of autism. In *High-functioning individuals with autism* (pp. 105-126). Boston, MA: Springer US.
- Guess, D. & Siegel-Causey, E. (1985). Behavioral control and education of severely handicapped students: Who's doing what to whom? And why. *Severe mental retardation: From theory to practice*, 230-244.
- Hanson, M. J. & Lynch, E. W. (2004). Understanding families. *Approaches to Diversity, Disability, and Risk*. Baltimore: Paul H Brookes Publishing Co.
- Janwadkar, R. S., Byun, S., Rootes, A. & Prakash, N. (2021). Self-perceived independent living skills and self-determination as a method of evaluating a residential program in young adults with autism spectrum disorder. *Cureus*, 13(9).
- Johnson, L. C. (1987). The developmental implications of home environments. In C. S. Weinstein & T. G. David (Eds.), *Spaces for Children*, (pp. 139-158). New York: Plenu

- Kheslat, M. N., Zarei, M. A., & Abed, E. H. (2023). The Effect of Occupation-based self-determination intervention on Communication and interaction skills of adolescents with autism spectrum disorder. *Function and Disability Journal*. 2023; 6:E266.1. <http://dx.doi.org/10.32598/fdj.6.266.1>
- Kim, S. Y. (2019). The experiences of adults with autism spectrum disorder: Self-determination and quality of life. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 60, 1-15.
- Koegel, R. L., Dyer, K. & Bell, L. K. (1987). The influence of child-preferred activities on autistic children's social behavior. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 20, 243-252.
- Lang, M. & Sullivan, C. (1986). Adapting home environments for visually impaired and blind children. *Children's Environments Quarterly*, 3, 50-54.
- Lewis, B. E. (1986). The stigmatized home: Why parents delay removing architectural barriers. *Children's Environments Quarterly*, 3, 63-67.
- Miller, S. (1986). Designing the home for children: A need-based approach. *Children's Environments Quarterly*, 3, 55-
- Mumbardó-Adam, C., Vicente, E., & Balboni, G. (2024). Self-determination and quality of life of people with intellectual and developmental disabilities: Past, present, and future of close research paths. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 21(1), e12460.
- Newman, B., Needelman, M., Reinecke, D. R. & Robek, A. (2002). The effect of providing choices on skill acquisition and competing behavior of children with autism during discrete trial instruction. *Behavioral Interventions*, 17, 31-41.
- Nizam, Ö. A. & Yavuz, E. A. (2024). Okul öncesi öğretmen adaylarının 21. yy beceri öz yeterliklerinin incelenmesi; öğrenme kavramı ve küçük çocukların yaşam başarısı. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-16.
- Palmer, S. B. (2011). Self-determination--A life-span perspective. *Focus on Exceptional Children*. 42 (6).
- Peterson, S. M. P., Caniglia, C. & Royster, A. J. (2001). Application of choice-making intervention for a student with multiply maintained problem behavior. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 16(4), 240-246.
- Power, A. (2012). Self-determining options: Comparative perspectives in independent living law & policy.
- Powers, L., Singer, G., & Sowers, J. (1996). Self competence and disability. *Promoting self-competence in children and youth with disabilities: On the road to autonomy*, 3-24.
- Ryan, R. M. & Vansteenkiste, M. (2023). Self-determination theory. In *The Oxford Handbook of Self-Determination Theory* (pp. 3-30). Oxford University Press.
- Rubio-Jimenez, A. L. & Kershner, R. (2021). Transition to independent living: Signs of self-determination in the discussions of Mexican students with intellectual disability. *British Journal of Learning Disabilities*, 49(3), 352-364.
- Sands, D. & Wehmeyer, M. (1996). (Eds.). *Self-determination across the life span: Independence and choice for people with disabilities*. Baltimore: Brookes.
- Sands, D. J. & Doll, B. (1996). Fostering self-determination is a developmental task. *The Journal of Special Education*, 30(1), 58-76.
- Schloss, P. J., Alper, S. & Jayne, D. (1993). Self-determination for persons with disabilities: Choice, risk, and dignity. *Exceptional Children*, 60(3), 215-225.
- Shogren, K. A. & Turnbull, A. P. (2006). Promoting self-determination in young children with disabilities: The critical role of families. *Infants and Young children*, 19, 338-352.
- Stancliffe, R. J. (2001). Living with support in the community: Predictors of choice and self-determination. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, 7(2), 91-98.
- Turnbull, A. P., & Turnbull III, H. R. (1996). *Group action planning as a strategy for providing comprehensive family support*. Paul H. Brookes.
- Ward, M. J. (1988). The many facets of self-determination. NICHY Transition Summary: *National Information Center for Children and Youth with Disabilities*, 5, 2-3.

- Wehman, P. (1998). Foreword. In M. L. Wehmeyer, M. Agran, & C. Hughes. (Eds.), *Teaching self-determination to students with disabilities* (pp. ix-xi). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
- Wehmeyer, M. L. (1996). Self-determination as an educational outcome. *Self-determination across the life span: Independence and choice for people with disabilities*, 17-36.
- Wehmeyer, M. L. (1998). Self-determination and individuals with significant disabilities: Examining meanings and misinterpretations. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 23(1), 5-16.
- Wehmeyer, M. & Schwartz, M. (1997). Self-determination and positive adult outcomes: A follow-up study of youth with mental retardation or learning disabilities. *Exceptional children*, 63(2), 245-255.
- Wehmeyer, M. & Schwartz, M. (1998). The relationship between self-determination and quality of life for adults with mental retardation. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 3-12.
- Wehmeyer, M. L. & Palmer, S. B. (2003). Adult outcomes for students with cognitive disabilities three-years after high school: The impact of self-determination. *Education and training in developmental disabilities*, 131-144.
- Wehmeyer, M. L. (2007). *Promoting self-determination in students with developmental disabilities*. Guilford Press.
- Wehmeyer, M. L. & Powers, L. E. (2007). Self-determination. *Exceptionality*, 15(1), 1-2.
- Wehmeyer, M. L., Shogren, K. A., Zager, D., Smith, T. E. & Simpson, R. (2010). based principles and practices for educating students with autism: Self-determination and social interactions. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 475-486.
- Wehmeyer, M. L. & Shogren, K. A. (2016). Self-determination and choice. *Handbook Of Evidence-Based Practices In Intellectual And Developmental Disabilities*, 561-584.
- White, K., Flanagan, T. D. & Nadig, A. (2018). Examining the relationship between self-determination and quality of life in young adults with autism spectrum disorder. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 30(6), 735-754.
- Weigel-Garrey, C. J., Cook, C. C. & Brotherson, M. J. (1998). Children and privacy: Choice, control, and access in home environments. *Journal of Family Issues*, 19(1), 43-64.
- Wolman, B. B. (1973). Concerning psychology and the philosophy of science. In B. B. Wolman, *Handbook of general psychology*. Prentice Hall.
- Zhang, D., Katsiyannis, A. & Zhang, J. (2002). Teacher and parent practice on fostering self-determination of high school students with mild disabilities. *Career Development for Exceptional Individuals*, 25(2), 157-169.
- Zhang, D., Wehmeyer, M. L. & Chen, L. J. (2005). Parent and teacher engagement in fostering the self-determination of students with disabilities: A comparison between the United States and the Republic of China. *Remedial and Special Education*, 26(1), 55-64.

BÖLÜM 2

2000 YILI SONRASI KOLAJ/ASAMBLAJIN HEYKEL SANATINA YANSIMALARI BAĞLAMINDA BİR SERGİ ÖNERİSİ¹

Ayşe KARATAŞ KARAÇAM²
Naile ÇEVİK³

GİRİŞ

20. yüzyılın başlarına kadar sanat eseri çoğunlukla izleyiciye sunulan ve izleyici tarafından anlamlandırılması istenilen bir nesne durumundayken, sonraları bu durum değişikliğe uğramıştır. Bu süreçte sanat nesnesinin tanımı, konumu farklılaşmış ve sergilendiği mekân ile beraber algılanmaya ve sorgulanmaya başlamış ve çok yönlü bir sanat ilişkisi başlamıştır. Birçok sanat hareketi ve akımı bu süreçte var olmaya başlamıştır. 20. yüzyıl sanat açısından önemli bir dönüm noktası olmakla birlikte büyük değişimler ve gelişimler bu dönemde yaşanmıştır. Geçmişten gelen gelenekler ve klasik sanat anlayışı temelden sarsılmış ve geleneksel sanat kalıpları yıkılmıştır. Büyük kültür birikimleri çoğunlukla tasfiyeye uğramış ve yeni bakış açıları gün yüzüne çıkmıştır. Çağ değişiminin bunalımı içinde ise sanatçılar kendilerine bir çıkar yol aramaya başlamıştır (İpşiroğlu & İpşiroğlu, 2009, s.19).

Kübizm ile var olmaya başlayan ve Kurt Schwitters'in da katkısıyla gelişen kolaj/asamblaj tekniği sayesinde, her çeşit malzeme ve materyalin kullanılması söz konusu olmuştur. Sanat bu sayede daha çok özgürleşmiş ve gelenekselliğin karşısında, sonsuz materyal kullanımı zenginliğiyle birlikte çalışmalar oluşturulmuş ve bu etki de günümüze kadar devam etmiştir.

¹ Bu makale, danışmanlığını Prof. Dr. Naile Çevik tarafından yapılan "2000 yılı sonrası kolaj/asamblajın heykel sanatına yansımaları bağlamında bir sergi önerisi" başlıklı Sanatta Yeterlik Tez çalışmasından üretilmiştir.

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, aysecikres@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3587-4037

³ Prof. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, naile.cevik@hvbv.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6448-1534

alınan nesnelerin sanatsal bir bağlamda kullanılması yoluyla sosyal ve kültürel eleştirilere de olanak tanır. Bu nedenle, plastik sanatlarda kolaj/asamblaj, sanatçıların yaratıcılıklarını sergilemeleri ve izleyicilere derinlemesine düşündüren, çok boyutlu eserler ortaya koymaları için etkili bir araç olarak kabul edilir.

Sonuç olarak günümüzde hala birçok sanatçı tarafından kullanılan kolaj/asamblaj tekniği popülerliğini arttırarak devam ettirmektedir. Bu tez kapsamında kolaj/asamblaj tekniğinin tarih içerisindeki oluşumu sorgulanmış ve tarihsel süreçlerde değişen konumu incelenmiştir. Özellikle 2000 yılı sonrası kolaj/asamblaj tekniği doğrultusunda eserler üretmiş sanatçılar incelenmiş ve sanatçılar hakkında bilgiler eklenmiştir. Kolaj/asamblaj tekniği önceliğine odaklanılarak bu tekniklere uygun uygulamalar yapılmıştır. Bu teknik kapsamında elle şekillendirme yöntemiyle üç boyutlu seramik heykel formlar oluşturulmuştur. Tekniklerin özümsemişi yeni bir bakış açısıyla uygulamaların ortaya çıkması sağlanmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen seriler sanatseverlerin beğenisine sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Aslan Yavaşca, Ş. (2017). *1960-1980 yılları arası amerika'da grafik bir dil olarak kolaj*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Aydın, N. (2020). *Güncel sanatta atık nesne ve kavramsal çözümlemeler*. Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Başdoğan, S. (2013). *Robert Rauschenberg'in imge üretimi ve sanatçı tutumu*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Bitmez, M. H. (2008). *Modern çağda kolaj, asamblaj, montaj gibi teknik ve anlayışların heykel sanatına etkileri*. Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Bozkurt, A. (2014). *Gerçekçilikten yeni gerçekçiliğe*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Çağlayan, E.. (2018). Sanat eğitiminde kolaj tekniği ve öğrencilerin kompozisyon kurma becerilerine katkısı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43 (43), 1-13.
- Dayı, T. & Didem, M. (2011). *Basılı grafik ürünlerde bilinen görseller üzerinden yeni anlamlar kurmak*. Sanatta yeterlik tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Dinçer Kırca, A. (2012). *Endüstriyel sofa seramiğinin sanat nesnesi olarak yeniden değerlendirilmesi*. Sanatta yeterlik tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Döl, A., Bingöl, M. & Çevik, N. (2021). Çağdaş sanatta bir görme/ düşünme biçimi olarak kolajın görsel sanatlar eğitiminde kullanılması ve deneysel süreç. *ATLAS Journal International Refered Journal On Social Sciences*, 7(37), 1201-1214.
- Güneş, N. (2013). *Resim sanatında kolaj, asamblaj ve Türk resmine yansımaları*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Giderer, E. H. (2003). *Resmin sonu*. Ankara: Ütopya Yayınevi..
- İpşiroğlu, N. & İpşiroğlu, M. (2009). *Sanatta devrim*. İstanbul: Hayalbaz Yayınları.
- Karahan, Ç. (2003). *Amerikan sanatında bir öncü: Robert Rauschenberg*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 22-34.

- Karakaya, B. & Öztürmen, M. E. (2019). Porselen bibloda kolaj ve asamblaj. *JIA JOURNAL (IJIJA) Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat Dergisi*, 4(9), 23-37.
- Karşılığ, G. (2014). Güncel sanatta kurgusal kolaj okumaları. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Kayahan, Z. (2019). Resimsel bir unsur olarak kadın imgesi ve çok katmanlı kurgusal dil bağlamında bireysel söylemler. *Atlas International Refereed Journal On Social Sciences*, 5(21), 617-632.
- Kayahan, Z. & Çevik, N. (2023). Kolaj tekniğine çağdaş bir yaklaşım ile christine kim örneği. *Uluslararası Topkapı Kongresi* 22 Mayıs 2023, İstanbul, Türkiye (ss. 323-332).
- Kılınç, K. (2019). 2000'li yıllarda Türkiye'de kolaj: Sanatçılar ve uygulamalar. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Özpınar, C. (2009). *Lif sanatında kavram*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Öztekin, F. (2020). *Güncel sanatta bir ifade aracı olarak kolaj*. Yüksek lisans tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.
- Öztürk, S. (2011). *Resimsel öge olarak parçalılık, biçim ve kolaj ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şakir, S. (2019). 14. ve 15. İstanbul bienallerindeki kolaj ve asamblaj uygulamaları. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yaşar, T. (2014). *Görsel sanatlarda anlatım biçimi olarak kolaj tekniği ve Yunan mitolojisinden öykünmeler: Musalar*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.
- <https://gaylealstrom.wordpress.com/2011/11/28/robert-rauschenberg-in-moma/>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- <https://www.labiennaledelyon.com/en/les-artistes/details/daniel-otero-torres>, Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- <https://danieloterotorres.com/Works>, Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- <https://www.peramuzesi.org.tr/blog/horror-vacui-ya-da-bosluk-korkusu-alejandro-almanza-pereda/1217>, Erişim Tarihi: 29.09.2023.
- Şekil 2.1: <https://zhrblc.wordpress.com/2013/05/09/yeni-bir-bicimkubizm/>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- Şekil 2.2: <http://sanatokuma.blogspot.com/p/altan-gurman.html>, (Erişim Tarihi: 20. 06.2023).
- Şekil 2.3: 2.4, 2.5, 2.6: <https://t24.com.tr/k24/kitap/on-dort-yasindaki-kucuk-dansci,569>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- Şekil 2.7: <https://gaylealstrom.wordpress.com/2011/11/28/robert-rauschenberg-in-moma/>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- Şekil 2.8: <https://www.rauschenbergfoundation.org/art/artwork/dylaby>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- Şekil 2.9: <https://danieloterotorres.com/Works>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- Şekil 2.10, 2.11: <https://danieloterotorres.com/Works>, (Erişim Tarihi: 19.09.2023).
- Şekil 2.12: <https://www.aydinlik.com.tr/haber/zamanin-sanata-yansiyen-taniklari-36587> (Erişim Tarihi: 10.10.2023).
- Şekil 2.13: <https://www.evrensel.net/haber/329694/betona-batirilmis-tablo-pera-muzesinde>, Erişim Tarihi: 29.09.2023.
- Şekil 2.14: <https://acikerisim.uludag.edu.tr/bitstream/11452/2915/1/10297343.pdf>, Erişim Tarihi 29.09.2023
- Şekil 2.15-2.19: Ayşe Karataş Karaçam Kişisel Arşivi

BÖLÜM 3

BİLGİSAYAR EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMINA YÖNELİK EĞİLİMLERİN İNCELENMESİ

Nihan ARSLAN NAMLI¹

GİRİŞ

Yapay zeka (YZ) kavramı ilk defa 1956 yılında gerçekleştirilen Dortmund Konferansı'nda John McCarthy, Marvin L. Minsky, Nathaniel Rochester ve Claude E. Shannon tarafından sunulan bir öneri mektubunda dile getirilmiştir. Terzioğlu & Çakır (2021) YZ'yi insana özgü olarak bilinen anlama ve düşünme yeteneklerinin makinelere kazandırılması temeline dayanan bilim dalı olarak tanımlamışlardır. Öztemel (2020) ise YZ'yi, deneyimlerinden öğrenebilen, öğrendiklerini irdeleyebilen, şekilleri, görselleri ve örüntüleri tanıyabilen, karmaşık görünen problemlere farklı çözümler üretebilen, kullanılan dili anlayarak bununla ilgili iş ve işlemler gerçekleştirebilen bilim dalı olarak tanımlamaktadır. YZ genellikle insan zekası gerektiren görevleri otomatikleştirmeyi amaçlayan çok disiplinli bir alan olarak tanımlanır. Verileri yorumlayabilen, kararlar alabilen ve zamanla gelişebilen sistemler oluşturmak için gerekli olan algılama, muhakeme, iletişim ve öğrenme gibi çeşitli süreçleri kapsar. YZ, büyük veri kümelerini analiz eden algoritmalar aracılığıyla çalışır ve makinelerin bazı karmaşık görevleri gerçekleştirmesini sağlar (Karmakar & ark., 2024; Singh & Haju, 2022). Tüm bu tanımlamalara bakıldığında YZ'nin karmaşık işleri çözümleyebilme, aynı zamanda birden çok probleme odaklanarak çözüme kavuşturabilme, akıl yürütme, öğrenme gibi yetenekleri olan bir sistem olduğu söylenebilir. Dolayısıyla YZ ile ilgili çalışmaların sayısı arttıkça sosyoloji, psikoloji, matematik, bilgisayar, sağlık ve eğitim gibi farklı alanlarda da var olmaya devam edecektir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, nihan.arslannamli@iste.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0002-5425-1468

T25	Yavuz, Ç. (2024). Öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: İstanbul ili örneği. Bahçeşehir Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi).
------------	--

KAYNAKLAR

- Akdeniz M. & Özdiñ, F. (2021). Eğitimde yapay zeka konusunda türkiye adresli çalışmaların incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 18, 912-932.
- Alkayış, A. (2021). eğitim felsefesi perspektifinden dijitalleşme ve eğitim 4.0, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Busbed)*, 11(21), 221-237.
- Altunışık, M. & Aktürk, A. O. (2021). Türkiye'de web 2.0 araçlarının eğitim-öğretim ortamlarında kullanımına bir bakış: 2010-2020 dönemi tezlerinin incelenmesi. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 5(2), 205-227.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51(1), Ö395-Ö407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Aruğaslan, E. & Çivril, H. (2021). Türkiye'de eğitim alanında yapılan veri madenciliği ve yapay zeka çalışmaları. *Uluslararası Teknolojik Bilimler Dergisi*, 13(2), 81-89.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Araştırmaları*, (Çev. Ed. Demir, S. B.), Ankara: Eğiten Kitap.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Dağ F, 2023, *Eğitimde yapay zekâ uygulamalarına ilişkin yaklaşımlar ve modeller*. Nabiye V, Erümit A K (Ed.), *Eğitimde yapay zekâ* (113-146), Ankara: Pegem Akademi.Erdoğan, F. U. (2009). *Research trends in CEIT MS and PhD theses in Turkey: A content analysis*. Unpublished master's thesis, Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Forster, N. (1994). *The analysis of company documentation*. C. Cassell, & G. Symon (Eds.), *Qualitative methods in organizational research: A practical guide*. (147-166). London: Sage. s.147
- Herodotou, C., Hlosta, M., Boroowa, A., Rienties, B., Zdrahal, Z. & Mangafa, C. (2019). Empowering online teachers through predictive learning analytics. *British Journal of Educational Technology*, 50(6), 3064-3079.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi (21. Basım)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karmakar, P., Sinha, S. & Pal, D. (2024). Artificial Intelligence. *International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology*, 79-87. <https://doi.org/10.48175/ijars-ct-19613>
- Koç, H. (2024). *Eğitimde yapay zekâ kullanımı: Bir Meta-Sentez Çalışması*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Ayfonkarahisar.
- Küçükali, R. & Coşkun, H. C. (2021). Eğiti mde di jitalleşme ve yapay zekanın okul yöneti ci li ği ndeki yeri . *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(2), 124-135.
- Küçükşabanoğlu, Z (2023). Eğitimde yapay zekâ politika belgesi, AİPA, Türkiye
- Meço, G. & Coştu, F. (2022). Eğitimde yapay zekanın kullanılması: betimsel içerik analizi çalışması. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 171-193.
- Nabiye V, & Erümit, A. K. (2023). *Yapay zekanın temelleri*, Nabiye V, Erümit A K (Ed.), *Eğitimde yapay zeka* (2-35). Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, S. & Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 52-64.
- Singh, A. M. & Haju, W. B. (2022). Artificial Intelligence Artificial Intelligence. *International Journal for Science Technology And Engineering*, 10(7), 1210-1220. Sinoplu,

- M., Yılmaz, Ö., Gökkaya, G. & Durak, H. (2021). Siber güvenlik ile ilgili nesnelerin interneti ve yapay zeka konularını temel alan tezlerin yöntemsel olarak incelenmesi. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 3(2), 228-242.
- Sönmez, V. (2005). Bilimsel araştırmalarda yapılan yanlışlıklar. *Eurasian Journal of Educational Research*. 5(18), 236-252.
- Öztemel, E. (2020). Yapay zekâ ve insanlığın geleceği, Şeker M, Bulduklu Y, Korkut C, Doğrul M (Ed.), *Bilişim teknolojileri ve İletişim* (95-112). Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Terzioğlu, B. E. & Çakır, R. , (2021). Yapay zeka – eğitim ilişkisi: Yapay Zekanın eğitim felsefesine yansımaları, Küçükali R (Ed.), *Eğitim felsefesi* (356-393). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 117-140.
- Yang, S. J., Ogata, H., Matsui, T. & Chen, N. S. (2021). Human-Centered Artificial Intelligence in Education: Seeing the Invisible through the Visible. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, 100008.
- Yeşilyurt, S., Dündar, R. & Demir, R. Z. (2024). Türkiye’de yapay zeka ve eğitim ilişkisini inceleyen lisansüstü tezlerin analizi: Bir meta sentez çalışması. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 7(1), 47-73.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 155-167.
- Zhai, X., Chu, X., Chai, C. S., Jong, M. S. Y., Istenic, A., Spector, M. & Li, Y. (2021). A Review of Artificial Intelligence (AI) in Education from 2010 to 2020. *Complexity*, 2021(1), 8812542.
- Zheng, L., Niu, J., Zhong, L., & Gyasi, J. F. (2023). The effectiveness of artificial intelligence on learning achievement and learning perception: A meta-analysis. *Interactive Learning Environments*, 31(9), 5650-5664.

BÖLÜM 4

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİN ROLÜ

Tufan BİTİR¹

GİRİŞ

Türk dili ve kültürüne yönelik küresel ölçekte artan ilgi ve Türkçeyi öğrenme talebi, bazı bölgesel ve küresel sorunlar sebebiyle Türkiye üzerinde yoğunlaşan göç hareketleri ve bu sürecin ortaya çıkardığı sosyal ve kültürel uyum gereksinimi, MEB ve YÖK gibi kurum ve kuruluşların yürüttüğü uluslararası eğitim politikaları sayesinde ülkemizin yabancı uyruklu öğrenciler için tercih edilen ülkeler arasında yer alması ve dünyada meydana gelen siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmeler sebebiyle "Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretimi" her zamankinden daha stratejik bir önem kazanmıştır.

Yabancı bir dil olarak Türkçe öğretimi, dil öğrenme sürecinde kültürel etkileşimin önemli rol oynadığı bir alandır. Kültürel etkileşim, dil öğrenenlerin sadece dil bilgisi kurallarını değil, aynı zamanda dilin kullanıldığı kültürel bağlamı da anlamaları açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu sebeple kültürel etkileşim, yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sürecinde dil öğrenenlerin Türk kültürünü daha yakından tanımalarına ve bu kültürle duygusal bir bağ kurmalarına olanak tanır. Bu durum Türk kültürünün küresel çapta tanınmasına katkı sağlar. Ayrıca kültürel etkileşim, dil öğrenenlerin öğrendikleri dilin inceliklerini kavramalarını sağlayarak dil öğrenimini daha ilgi çekici ve anlamlı hale getirebilir. Bu da bireylerin dil öğrenme motivasyonunu artırır ve öğrencilerin sadece dil öğrenmekle kalmayıp; aynı zamanda kültürel bir yolculuğa çıkmalarını sağlayarak dil öğrenimini daha keyifli hale getirir.

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, tufan_bitir@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-9260-6354

kilde aktarılmasına yardımcı olacaktır.

Ayrıca yabancı bir dilde kültürel yeterliliğe ulaşmak isteyen bir bireyin, o dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi yapısını, o toplumun önemli tarihi olaylarını, hedef kültürün müzik, edebiyat ve diğer sanat dallarını tanıması, yemek, alışveriş, tanışma, doğum günü gibi durumlarda kullanılan kültürel kalıpları uygulayabilmesi, günlük olaylarda uygun davranışlar sergileyebilmesi gerekmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurlar gerektiği gibi eğitim öğretim sürecine aktarıldığında, bireyin kendi yaşam tarzından farklı bir yaşam tarzını keşfetme isteği tetiklenir. Bu süreçte, birey kendi kültürü ile öğrenmekte olduğu kültürü karşılaştırır, kendi kültüründeki daha önce fark etmediği yönlerin farkına varır ve iletişimde yaşanabilecek eksiklikleri ortadan kaldırarak hedef dilde yanlış anlamaların önüne geçer. Hedef kültürün doğru bir şekilde aktarılması, dil öğrenen bireyin karşılaşılabileceği durumlarda kullanacağı iletişim becerilerini geliştirir, dilin doğası ve öğrenimi hakkında farkındalık yaratır ve yabancı kültürdeki insanlara karşı olumlu bir tutum geliştirmesini sağlar.

Ancak kültür aktarımı sürecinde, hedef dilin kültürünü zorla benimsetmeye yönelik bir yaklaşım benimsenmemelidir. Unutulmamalıdır ki, buradaki temel amaç iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik bir kültürel eğitim sunmaktır. Bu sayede iletişimsel yeteneklerin güçlenmesiyle, kültürlerarası iletişimin hedeflediği dilin doğru ve uygun kullanımı, kültür öğretimi aracılığıyla desteklenmiş olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, A. (2013). Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında fıkralar: Nasreddin Hoca fıkraları. *Milli Folklor*, 25 (100), 171-181.
- Aksan, D. (1999). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil. Ana çizgileriyle dilbilimi I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alakuş, A. O. (2004). Kültür kavramı tanımlamalarına ilişkin bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 164 (8.4), 60-70.
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(1), 95-106.
- Altunöz, H. B. (2017). *Yabancı dil olarak İngilizce öğretiminde etkili öğretim stratejilerinin analizi*. Yüksek Lisan Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Asutay, H. (2003). Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Öteki Dil. *Ankara Üniversitesi (TÖMER) Dil Dergisi*, (118), 26-29.
- Konseyi, A. (2013). *Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. Frankfurt:telc GmbH (MEB, Çev.).
- Aydemir, B. (2010). *Sanat eğitiminde müzelerin rolü: Ankara devlet resim ve heykel müzesi örneği*. Ankara: TC Kültür Ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü.
- Ayranacı, B. (2019). Türkiye'de yabancılar Türkçe öğretiminde kültür aktarımı alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizi ve değerlendirilmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 4 (2), 446-454.

- Ayrancı, B. B., & Temizyürek, F. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin bilim dili olarak Türkçeye katkısı. *Turkish Studies*, 12 (17), 33-54.
- Balcı, M., & Melanlıoğlu, D. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı üzerine. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 173-198.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Baylon, C. et Mignot, X. (2005). *La communication*. Paris: Armand Colin.
- Bennett, M. J. (1993). *Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity*. In R. M. Paige (Ed.), *Education for the intercultural experience*, 21-71. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- Brooks, N. (1964). *Language and language learning*. Harcourt: Inc.
- Brooks, N. (1986). Culture in the classroom. J. M. Valdes içinde, *Culture Bound* (s. 123-129). Cambridge: Cambridge University Press.
- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence multilingual matters*. England: Multilingual Matters Ltd.
- Byram, M., & Risager, K. (1999). *Language teachers, politics and culture*. London: Clevedon Press.
- CEFR. (2001). *A common european framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Strasbourg: Modern Language Division.
- Chaves, R. M., Favier, L., & Pélissier, S. (2012). *L'interculturel en classe*. Presses universitaires de Grenoble.
- Çakır, İ. (2011). Yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 248-255.
- Çekin, A. B., & Çalışkan, H. (2020). Dil ve kültür üzerine. *Language Teaching and Educational Research*, 3(1), 163-175.
- Çifci, M., Batur, Z., & Keklik, S. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür, Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı, Ed. Mustafa Durmuş ve Alpaslan Okur, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çobanoğulları, F. (2021). Kültürlerarası yaklaşım bağlamında Almancanın yabancı dil olarak öğretilmesinde film kullanımı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 726-736.
- Daslak, İ. B. (2019). Kültürün yabancı dil eğitimi üzerindeki etkisi: Trabzon örneği. *İmgelem*, 3 (4), 81-106.
- Demir, C., & Barın, E. (2006). *Türk dil bilgisi 1*. Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Demirel, Ö. (2007). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pagem Yayıncılık.
- Er, K. O. (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 1-14.
- Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729(1), 50-57.
- Göçer, A. (2013). *Türkiye'de Yabancılar Türkçe Öğretimi*. Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı, ed. Mustafa Durmuş & Alpaslan Okur, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gökalep, Z. (1975). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Sebil Matbaacılık.
- Günaydın, Y. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma kulüpleri. *Ekev Akademi Dergisi*, (85), 531-544.
- Günday, R., & Aycan, A. (2018). Yabancı dil öğreniminde kültürlerarası iletişim becerisi edini mi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6 (3), 533-545.
- Güngör, E. (1980). *Kültür değişimi ve milliyetçilik*. Ankara: Töre Devlet Yayınevi.
- Hall, E. T. (1959). *Silent language*. New York: Doubleday & Company, Inc., Garden City.
- Kaplan, M. (2005). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karras, I. (2021). Raising Intercultural Awareness in Teaching Young Learners in EFL Classes. *Research Papers in Language Teaching and Learning*, 11 (1), 173-184.
- Köşker, G. (2015). Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı: Fransız dili örneği, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD)*, 16 (2), 409 – 421.

- Köşker, G. (2020). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimin temel kavramları konusunda öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10 (1), 237-272.
- Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Kurt, E. (2020). *Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (6-11 ve 12-15 Yaş)*. Adana: Karahan Kitabevi.
- McKay, S. L. (2000). Teaching English an international language: implications for cultural materials in classroom. *TESOL Journal* (9), 7-11.
- Melanhoğlu, D. (2013). *Kültürler Arası İletişim Odaklı Yaklaşım*. A. Okur, M. Durmuş (Ed.). Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı içinde 129-134. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Memiş, M. R. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Eğitim Ortamı Ve Kültür Aktarımı. *Turkish Studies*, 11(9), 605-616.
- Metin, E. (2012). Tarih öğretmenlerinin tarihsel dil kullanımı. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 184-211.
- Mutlu, H. H., & Ayrancı, B. B. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geçmişten günümüze süregelen problemler. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 3(2), 66-74.
- Özlem, D. (2000). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Peck, D. (1998). *Teaching culture: Beyond language*. Yale: New Haven Teachers Institute.
- Şavlı, F., & Erdaş Keşmer, Ö. (2013). Fransızca öğretiminde kültürün öğrenci motivasyonu üzerindeki etkisi. *Synergies Turquie*, (6), 71-85.
- TDK (2025). Güncel Türkçe sözlük. 09/03/2025 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır.
- Timurtaş, F. K. (1982). *Türkçemiz ve uydurmacılık*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). *Cultural awareness*. London: Oxford University Press.
- TYDÖP. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretim programı*. İstanbul: TMV Yayınları.
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom* (Vol. 2). J. Murray.
- UNESCO, U. (1982, July). Mexico City declaration on cultural policies. In *World Conference on Cultural Policies*.
- Ungan, S. (2013). *Dil ve Dünya Dilleri*. Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı, ed. Mustafa Durmuş ve Alpaslan Okur, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Uygur, N. (1996). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve kültür*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları
- Yiğit, M. (2017). *Kültürel etkileşim bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. İstanbul: Hiperlink Yayıncılık.
- Zeyrek, S. (2020). Dil-kültür ilişkisi doğrultusunda yabancı dil öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3 (2), 165-186.

BÖLÜM 5

FİZİK DERSİ, ISI VE SICAKLIK ÜNİTESİ KAPSAMINDA DİSİPLİNLERARASI ÖĞRETİM PROGRAMI TASARIMI

Onur YALÇIN¹
Fatma SADIK²

GEREKÇE

Yirmi birinci yüzyıl bilimsel, kültürel, sosyal, ekonomik, politik, teknolojik vb. pek çok alanda hızlı değişimlerin yaşandığı bir çağdır. Özellikle küreselleşmeyle birlikte yaşanan gelişmelerin yanı sıra karmaşıklaşan sorunlar bireylerin sahip olması gereken bilgi ve becerilerinde değişmesine neden olmuştur. Günümüzde 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, etkili iletişim kurma, girişimcilik, karar verme, teknoloji okuryazarlığı gibi becerilere sahip olmak sadece mesleki gelişim için değil kişisel gelişim için de yaşamsal bir gereklilik haline gelmiştir. Bu becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesini mümkün kılan en önemli etken ise eğitim ortamlarında yeni anlayışlarla desenlenen eğitsel faaliyetler ve uygulamalardır. Bu anlayışlardan biri de disiplinler arası anlayıştır (Ekinci, Oktay & Şen, 2024).

Disiplinler arası anlayış; farklı disiplin alanında seçilen bir tema veya konunun özelliklerini farklı bakış açıları, bağlantılar ve etkileşimlerle ele alarak, öğrencide bütünlük becerilerin gelişmesini sağlayan bir yaklaşımdır (Gürgil & Çetin, 2018). Holley (2017) disiplinler arası anlayışı; disiplin sınırlarını ortadan kaldırarak bilginin anlaşılma ve bütünleştirilme potansiyelinde kendine ayrılan bölümlerden çok daha fazla ve derin olması olarak tanımlarken, Dezure (2000) disiplinlerarasılığı; disiplin sınırlarının ortadan kalktığı farklı disiplinlerin bakış açılarının ortak bir noktada birleşmesi olarak açıklar. Klassen (2018) göre eğitim ortamında disiplinlerin uygun bir şekilde birleştirilmesi, bütünleştirilmesi

¹ Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, o.yalcin81@gmail.com.

² Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, fsadik@cu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6565-5679

ve alışkanlıklarınıza örnekler vererek, nasıl bir etkiye bulunduğunuzu açıklayınız.

KAYNAKLAR

- Aini, E., Evendi, E., Halim, A., et al. (2023). The relationship between misconceptions and students' scientific literacy abilities on global warming material. *Jurnal Penelitian Pendidikan IPA*, 9(10), 8051-805. Doi: 10.29303/jppipa.v9i10.5156
- Arsal, Z. (2010). İlköğretim öğretmen adaylarının sera etkisi ile ilgili kavram yanlışları. *İlköğretim Online*, 9(1), 229-240.
- Descamps, I., Moore, T., & Pollard, B. (2020). Views from students and professors in a nonmajor introductory physics course: What is interdisciplinarity? *Physical Review Physics Education Research*, 16(2), 1-11. Doi:10.1103/PhysRevPhysEducRes.16.020118
- Dezure, D. (1999). Interdisciplinary teaching and learning. *Professional and Organizational Development Network in Higher Education*, 10(4), 1-7.
- Drake, S.M., & Burns, R.C. (2004). *Meeting standards through integrated curriculum*. Amerika: ASCD Publication.
- Ekinci, S., Oktay, Ö., & Şen, A. İ., (2024). *Disiplinler arası yaklaşım, fizik eğitiminde disiplinler arası yaklaşım ve önemi. Disiplinler arası fizik öğretimi* (s.19-39). Ankara: Ekonomik İş birliği Teşkilatı Eğitim Enstitüsü.
- Eroğlu, B. (2009). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının küresel ısınma hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Feng, L. (2012). Teacher and student responses to interdisciplinary aspects of sustainability education: what do we really know? *Environment. Education Research*, 18(1), 31-43. Doi:10.1080/13504622.2011.574209
- Gürgil, F., & Çetin, T. (2018). Bütünleştirilmiş program uygulamalarının öğrencilerin sosyal bilgiler dersi motivasyonlarına etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 13(27), 777-779. Doi: 10.7827/TurkishStudies.14312
- Handayani, R. A. D., & Triyanto. (2022). Seventh-grade students' conceptions of climate change, global warming, and the greenhouse effect. *Journal of Geoscience Education*, 70(4), 490-500. Doi:10.1080/10899995.2021.1989941
- Heng, C.K., Karpudewan, M., & Chandrasekan, K. (2017). Climate change activities: A possible means to promote understanding and reduce misconceptions about acid rain, global warming, greenhouse effect and ozone layer depletion among secondary school students. In: Karpudewan, M., Md Zain, A., Chandrasegaran, A. (eds) *Overcoming Students' Misconceptions in Science*. Springer, Singapore. Doi: 10.1007/978-981-10-3437-4_17
- Hazari, Z., Sonnert, G., Sadler, P. M., et al. (2010). Connecting high school physics experiences, outcome expectations, physics identity, and physics career choice: A gender study. *Journal of Research in Science Teaching*, 47(8), 978-1003. Doi:10.1002/tea.20363
- Hazra, R., Singh, M., Goyal, P., et al. (2023). Modeling interdisciplinary interactions among physics, mathematics and computer science. *Journal of Physics: Complexity*, 4(4), 1-10. Doi: 10.1088/2632-072X/ad0017
- Holley, K., 2017. *Interdisciplinary curriculum and learning in higher education*. Oxford Research Encyclopedia of Education. (16/01/2025 tarihinde <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.138> adresinde ulaşılmıştır.)
- Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation*. (12/11/2024 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED316506.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Jacobs, H. H. (2004). *Step-by-step guide to interdisciplinary curriculum design. Interdisciplinary learning in Your Classroom*. (10/10/2024 tarihinde <http://www.thirteen.org/edonline/concep->

- t2class/interdisciplinary/implementation.html. adresinden ulaşılmıştır).
- Karamustafaoğlu, O., Özmen, H., & Ayvaci, H. Ş. (2004). Isı ve sıcaklık kavramlarının öğrencilerin zihninde yapılanmasına yönelik bir örnek olay incelemesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 17(1), 105-117.
- Kılcan, F. (2005). 6. sınıflarda ölçüler konusunun öğretiminde tematik öğretimin öğrencilerin matematik başarısına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Kızılay, E., Kırmızıgül, A. S., & Çevik, M. (2023). The Impact of technology-supported interdisciplinary integration on critical thinking and creativity: The perspective of pre-service teachers. *Participatory Educational Research*, 10(3), 247-265. Doi:10.17275/per.23.54.10.3
- Klaassen, R. G. (2018). Interdisciplinary education: a case study. *European Journal Of Engineering Education*, 43(6), 842-859. Doi: 10.1080/03043797.2018.1442417
- Klein, J. T. (2006). A platform for a shared discourse of interdisciplinary education. *Journal of Social Science Education*, 5(4). Doi:10.4119/jsse-344
- Kotsis, K. T., Stylos, G., Houssou, P., et al. (2023). Students' perceptions of the heat and temperature concepts: A comparative study between primary, secondary, and university levels. *European Journal of Education and Pedagogy*, 4(1), 136-144. Doi: 10.24018/ejedu.2023.4.1.577
- MEB, (2017). Ortaöğretim (9., 10., 11., ve 12., sınıflar) fizik öğretim programı. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- MEB, (2024). Ortaöğretim (9., 10., 11., ve 12., sınıflar) fizik öğretim programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- Mikhaylov, A., Moiseev, N., Aleshin, K., et al. (2020). Global climate change and greenhouse effect. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(4), 2897-2913. Doi: 10.9770/jesi.2020.7.4(21)
- Oluk, E. A., & Oluk, S. (2007). Yüksek öğretim öğrencilerinin sera etkisi, küresel ısınma ve iklim değişikliği algılarının analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 45-53.
- Özdemir, B. B., & Babaoğlu, B. (2022). Lise öğrencilerinin "iklim değişikliği, küresel ısınma, sera etkisi" kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 6(2), 339-354. Doi: 10.35346/aod.1136515
- Pring, R. (1971). Curriculum integration. *Journal of philosophy of Education*, 5(2), 170 – 200.
- Scott, T. D., Hazari, Z., & Potvin, G. (2013). Interdisciplinary Thinking and Physics Identity. In *Physics Education Research Conference*, edited by PV Engelhardt, AD Churukian, and DL Jones (pp.329-332), Portland, OR.
- Serway, R. A., & Beichner, R.J. (2007). *Fen ve Mühendislik İçin Fizik-1*. (5. Baskı). Ankara: Palme Yayıncılık
- Spelt E.J.H., Biemans H.J.A., Tobi H., et al. (2009). Teaching and learning in interdisciplinary higher education: a systematic review. *Educational Psychology Review*, 21, 365–378. Doi:10.1007/s10648-009-9113-z
- Sözbilir, M. (2003). A review of selected literature on students' misconceptions of heat and temperature. *Bogazici University Journal of Education*, 20(1), 25-41.
- Tolman, R. C. (1987). *Relativity, thermodynamics, and cosmology*. Newyor: Dover Publishing
- Ünlü, İ., Sever, R., & Akpınar, E. (2011). Türkiye'de çevre eğitimi alanında yapılmış küresel ısınma ve sera etkisi konulu akademik araştırmaların sonuçlarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 39-54.
- Wang, C. C. (2024). Using design thinking for interdisciplinary curriculum design and teaching: a case study in higher education. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1-13. Doi: 10.1057/s41599-024-02813-z
- Whisenhunt, T. G (2009). The impact of interdisciplinary lesson study on teachers' instructional decisions and technology USE. Unpublished doctoral dissertation, University of Oklahoma, Oklahoma
- Yalçın, O. & Sadık, F. (2024). 2018 ve 2024 ortaöğretim fizik dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *International Education Congress (EDU)*, 18-21 Eylül 2024, Diyarbakır, Türkiye,

(s. 212-215)

- Yayla, K., & Yayla, T. (2018). 2017 Fizik öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Ordu İli Örneği). *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 89-94.
- Yıldırım, R., & Utkugün, C. (2023). Lise öğrencilerinin küresel ısınma ve iklim değişikliğine yönelik bilgi ve algıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(4), 998-1013. Doi: 10.17240/aibuefd.2023.-1163459
- Yulianti, E., Abdul Rahman, N. F., Suwono, H., et al. (2025). Transdisciplinary STEAM learning in improving students' conceptual understanding of heat and temperature. *Research in Science & Technological Education*, 1-21. Doi:10.1080/02635143.2025.2452542

BÖLÜM 6

ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE (P4C) VE TÜRKÇE DERSLERİNDE KULLANIMI

Ahmet Zeki GÜVEN¹

Ayşe Can YAĞMUR²

GİRİŞ

Doğası gereği süreç içerisinde sürekli değişen ve gelişen bir kavram olan felsefenin tek ve kesin tanımını yapmak zordur. Düşünme sürecinin en üst seviyeye taşınmasında kullanılabilecek en ideal ve nitelikli aracın felsefe olduğu düşünüldüğünde düşünme ile felsefe arasındaki ilişki daha iyi anlaşılabacaktır. Felsefenin içerdiği bileşenlere bakıldığında felsefi düşünmeden bahsedebilmek için düşünmenin sağlam mantık yürütmelerine ve birtakım temellere dayandırılması gerekliliği ortaya çıkar (Akdemir, 2004). “Düşünüyorum öyleyse varım” diyerek düşünmeyi varlığın temeline oturtan Descartes, felsefi düşünme üzerine spesifik bir yaklaşım sergilemiştir (Başerer ve Duman, 2019). Felsefi düşünmenin, düşünceyi mükemmelleştirmeyi ve derinleştirmeyi sağladığı söylenebilir.

Literatürde P4C şeklinde kısaltılan çocuklar için felsefe (Philosophy for Children) kavramı, birlikte düşünme, tartışma yöntemleriyle metinlerden yola çıkarak çocukların kendiliğinden ortaya koydukları felsefi kavramlar ve sorunlar üzerine düşünmelerini sağlayan bir eğitim uygulaması olduğu ortaya çıkmaktadır (Direk, 2019). Düşünen toplumlar oluşturabilmenin yolu düşünen çocuklar yetiştirmekten geçmektedir. Küçük yaşlardan itibaren uygulanacak çocuklarla felsefe yöntemi ile çocuklara anlama, sorgulama ve farkında olma becerileri kazandırılabilir (Kökten, 2023). Eleştirel düşünen akıl, tek bir doğrunun hegemonyasından çıkmayı, yalanlarla örülü sistemlere karşı durmayı mümkün kılabilir. (Berktaş, 2021). Çocuklarla felsefe yönteminde çocuklar sahip oldukları potansiyel düşünme yeteneğini en verimli şekilde kullanarak bir sonuca varsalar da

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, ahmetzekiguven@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4922-7535

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, aysecan_90@hotmail.com, ORCID iD: 0009-0009-7271-9595

7. “Eşit haklara sahip olmak, toplumsal huzuru artırır mı?”

• Gruplar Arası Tartışma:

Öğrenciler, küçük gruplara ayrılır ve her grup, adalet ve eşitlik üzerine bir argüman geliştirir. Gruplar tartışmalarını sınıfa sunar ve diğer gruplarla karşılıklı fikir alışverişinde bulunurlar.

4. Kapanış (10 dakika)

• Felsefi Düşünmenin Önemini Vurgulama:

“Adalet ve eşitlik, toplumları yönlendiren temel ilkelerden biridir. Bu kavramlar üzerine düşünmek, daha adil bir toplum oluşturma temellerini atmak anlamına gelir. Bugün fark ettik ki, adalet ve eşitlik arasındaki farkları anlamak, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha doğru kararlar almamıza yardımcı olabilir.”

• Ev Ödevi Verme:

“Ev ödeviniz, ‘Adaletli olmak, eşit olmakla aynı şey midir? Kendi hayatınızdan örnekleri yazın.’ Bu yazıda, adalet ve eşitlik kavramlarını birbirinden ayırarak, her iki kavramı toplumsal hayatla ilişkilendirin.”

Değerlendirme:

- Öğrencilerin tartışmalara aktif katılımı gözlemlenir.
- Öğrencilerin farklı bakış açılarını değerlendirebilme ve başkalarına saygı gösterme becerisi geliştirilir.
- Yazılı ödevde, öğrencilerin adalet ve eşitlik konusundaki düşüncelerini nasıl ifade ettikleri değerlendirilir.

KAYNAKLAR

- Akçora, B. (2022). *İlköğretim 3. sınıf müfredatının P4C Yöntemiyle İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İbni Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akdemir, M. (2004). Felsefi düşünme ya da düşünmeyi öğrenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 44-59.
- Alptekin, E. E. (2020). Soruşturmacı çocuk edebiyatı; çocuk ve felsefe. *Çocuk Yazını*. <https://cocukyazini.com/Home/PostRead/220?baslik=Sorusturmaci-Cocuk-Edebiyati-Cocuk-ve-Felsefe>. (Er. T. 14.02.2025).
- Ayers, W. (2005). Philosophy for children and its potential in educational practice. *Educational Philosophy*, 47(1), 29-45.
- Başerer, D. ve Duman, E. Z. (2019). Felsefi süreç içinde düşünme olgusu. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 379-395.
- Bergman, M. (2014). Philosophy for Children: Its role in the classroom and beyond. *Journal of Philosophy in Schools*, 4(2), 74-88.
- Berktaş, F. (2021). *Düşünme etiği*. Metis Yayınları.

- Budak D., F., (2022). Çocuklarla felsefe konusunda Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların içerik analizi. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Caiwei, W. (2021). Training teachers in China to use the philosophy for children approach and its impact on critical thinking skills: A Pilot study. *Education Sciences*, 11(5), 1-16.
- Dewey, J. (1933). *How we think*. D.C. Heath and Company.
- Direk, N. (2019). *Küçük prens*, Pan Yay., 7. Baskı, İstanbul.
- Freire, P. (2000). *Pedagogy of the Oppressed*. Continuum.
- Gregory, M. R. (2011). Philosophy for Children and Its Critics: A Mendham Dialogue. *Journal of Philosophy of Education* 45, 199-219.
- Kohlberg, L. (1981). *Essays on Moral Development, Vol. 1: The Philosophy of Moral Development*. Harper & Row.
- Kökten, H. (2023) Eğitimde felsefi sorgulama ve çocuklar için felsefe (P4C). *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 22(3), 1-33.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. Cambridge University Press.
- Murris, K. (2013). Philosophy for children in the 21st Century: A critical review. *Studies in Philosophy and Education*, 32(3), 237-249.
- Orwell, G. (2021).1984. (C, Üster, Çev.). Can Yayınları.
- Özdemir, Ö.(2021). *Felsefe sınıfı*. Nobel Yayınları.
- Sutcliffe, R. (2017). The difference between P4c and PwC İçinde S. Naji & R. Hashim (Ed.). *History, theory and practice of philosophy for children: international perspectives* (191. cilt, Routledge research in education). Routledge. <https://books.google.com.tr> adresinden 17.02.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Sowell, T. (2009). Philosophy for children and critical thinking. *Journal of Educational Research*, 51(3), 112-125.
- Suvaroğlu, S. (2020). <https://www.p4c.com.tr/p4c-turkiyeden-sizlere/felsefe-dersinde-p4c-egitimi-uzerine-kisa-bir-degerlendirme/> (Er.T. 20.02.2025).
- Taşdelen, V. (2014). Felsefenin gülen yüzü: Çocuklarla felsefe. *Dil ve Edebiyat*, CVII(756). 562-568.
- Tunç, A. İ. (2017). Çocuklarla felsefe. *Çocuk ve Medeniyet*, 2(4) 71-89.
- Turan, S. (2024). Türkiye’deki çocuklar için felsefe (P4C) konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi (2008-2024). *TR Dizin*. (Erişim: trdizin.gov.tr).
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Weisberg, R. W. (2003). Creativity and knowledge: A challenge to theories. *Theories of Creativity*, 1(2), 13-30.
- Worley, P. (2020). *Felsefe makinesi*. (T. Büyükuşurlu, Çev.). Paraşüt Kitap. (Orijinal eserin yayın tarihi 2019).

BÖLÜM 7

FARKLI İHTİYAÇLAR, ORTAK HEDEFLER: BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARDA FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM

Fatma KARAÇOBAN¹

“Eğer insanlar doğaları gereği eşit olsalardı, onlara eşit davranarak adalet sağlanabilirdi. Ancak doğuştan sahip oldukları farklı özellikler, her bireye aynı şekilde davranılamayacağını gösterir. Öğrencilere aynı anda, aynı içeriği, aynı şekilde sunmak belki eşitlik olarak değerlendirilebilir, ancak adil değildir. O zaman, bir okul veya sınıf ortamında göz önünde bulundurulması gereken ya da bulundurulmaması gereken farklılıklar nelerdir? Her öğrencinin potansiyeli ve ihtiyacı, eğitim sürecinde nasıl dikkate alınabilir? Bir sınıf ortamında her öğrencinin özelliklerine göre öğretimi farklılaştırmak, tüm bu sorulara yanıt verebilecek bir yaklaşımın temelini oluşturur.” (Zoraloğlu ve Şahin, 2022, s.1394).

GİRİŞ

Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin öğrenme stillerine, hızlarına, ilgi alanlarına ve akademik seviyelerine göre ders içeriği, öğretim süreci, değerlendirme yöntemlerinin ve öğrenme ortamının uyarlanmasını ifade eder. Farklılaştırılmış eğitimin amacı; öğrenmeye duyulan istek, ilgi alanları, dünyayı kendi kültürleri doğrultusunda görme ve yorumlama biçimleri ve deneyimleri açısından birbirinden çok farklı öğrencilerin sunduğu yelpaze içinde onlara en etkili biçimde ulaşmanın yolunu bulmaktır (Tomlinson, 1999). Bu yaklaşım, yalnızca akademik başarıyı artırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek daha kapsayıcı ve etkili bir öğrenme ortamı yaratır (Avcı ve diğerleri, 2009; Stager, 2007; Spirnger et al., 2007; Richards and Omdal, 2007).

Birleştirilmiş sınıflarda öğretmenler, birden fazla sınıf düzeyindeki öğrencileri aynı derslikte eğitirken, her öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına yönelik çeşitli stratejiler geliştirmek durumundadır. Bu sınıflarda öğretmenlerin

¹ Dr., Çukurova Üniversitesi, fkaracoban@cu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9096-676X

ğımsız çalışma alanları, grup çalışmalarını destekleyen etkinlikler ve bireysel öğrenmeyi teşvik eden materyallerin kullanımı kritik bir öneme sahiptir.

Sonuç olarak, birleştirilmiş sınıflarda farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının benimsenmesi, hem öğrencilerin akademik başarısını hem de öğrenmeye olan motivasyonunu artıracak bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin yeterliklerini geliştirmeye yönelik destekleyici eğitimler, mesleki gelişim programları ve sürekli geri bildirim mekanizmalarının hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. İyi planlanmış ve etkili bir farklılaştırılmış öğretim uygulaması, birleştirilmiş sınıflarda hem öğrencilerin bireysel potansiyellerini ortaya çıkarmalarını sağlayacak hem de daha verimli bir öğrenme deneyimi sunacaktır.

KAYNAKLAR

- Akbaşlı, S., & Pilten, Ö. (1999). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Konya: Mikro Yayınları.
- Avcı, S., Yüksel, A., Kalı Soyer, M., & Balıkçioğlu, S. (2009). The cognitive and affective changes caused by the differentiated classroom environment designed for the subject of poetry. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1069-1084.
- Beler, Y., & Avcı, S. (2011). Öğretimin farklılaştırılmasında etkili bir strateji: Katlı öğretim. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 109-126.
- Cornish, L. (2010). Multiage classes – What's in a name? *Journal of Multiage Education*, 4(2), 7-11. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.909066382893421>
- Education Reform Initiative (ERI). (2023). *Education monitoring report 2023*. <https://www.egitim-reformugirisimi.org/wp-content/uploads/2023/12/EgitimIzlemeRaporu2023.pdf>
- Erdem, A. R. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (7th ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Heacox, D. (2002). *Differentiating instruction in the regular classroom: How to reach and teach all learners, grades 3-12*. ABD: Free Spirit Publishing.
- Hyry-Beihammer, E. K., & Hascher, T. (2015). Multigrade teaching in primary education as a promising pedagogy for teacher education in Austria and Finland. *Advances in Research on Teaching*, 22C(Part C), 89-113. <https://doi.org/10.1108/S1479-368720150000022005>
- Karaduman, B. (2025). 2024 Fen Bilimleri dersi öğretim programında (Maarif Model) farklılaştırma uygulamaları ve örnekleri. In H. Ş. Ayvaci (Ed.), *Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Fen Bilimleri Öğretmen ve Öğretmen Adayları için MEB 2024 (Maarif Modeli) Analizi* (pp. 189-216). PegemA Yayıncılık.
- Karakuş, F. (2019). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersine yönelik öğretim programı geliştirme çalışması* (Unpublished doctoral dissertation). Çukurova University.
- Köksal, K. (2005). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (3rd ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Levy, H. M. (2008). Meeting the needs of all students through differentiated instruction: Helping every child reach and exceed standards. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81(4), 161-164.
- Little, A. W. (1995). Multi-grade teaching: A review of research and practice. London: Department for International Development. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED459042.pdf>
- MEB. (2000). *İlköğretim birleştirilmiş sınıflar fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2024). *National education statistics 2023/2024 formal education*. Ankara: Resmi İstatistik. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_10/11230736_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2023_2024.pdf

- Mulryan-Kyne, C. (2007). The preparation of teachers for multigrade teaching. *Teaching and Teacher Education*, 23(4), 501-514.
- O'Brien, T., & Guiney, D. (2001). *Differentiation in teaching and learning: Principles and practice*. London, U.K.: Wiley.
- Öztürk, N. (2007). Cumhuriyetin başlangıcından günümüzde birleştirilmiş sınıflar uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 28-35.
- Proehl, R. A., Douglas, S., Elias, D., Johnson, A. H., & Westsmith, W. (2013). A collaborative approach: Assessing the impact of multi-grade classrooms. *Catholic Education: A Journal of Inquiry and Practice*, 16(2), 417-440. <https://doi.org/10.15365/joce.1602092013>
- Richards, M. R. E., & Omdal, S. N. (2007). Effects of tiered instruction on academic performance in a secondary science course. *Journal of Advanced Academics*, 18(3), 424-453.
- Rock, M. L., Gregg, M., Ellis, E., & Gable, R. A. (2008). REACH: A framework for differentiating classroom instruction. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 52(2), 31-47.
- Saqlain, N. (2015). A comprehensive look at multi-age education. *Journal of Educational and Social Research*, 5(2), 285-290. <https://doi.org/10.5901/jesr.2015.v5n2p285>
- Springer, R., Pugalee, D., & Algozzine, B. (2007). Improving mathematics skills of high school students. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81(1), 37-44.
- Stager, A. (2007). *Differentiated instruction in mathematics* (Unpublished master's thesis). Caldwell College.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2012). *Law on the establishment of metropolitan municipality in fourteen provinces and twenty-seven districts and amendment of certain laws and decrees having the force of law*. T.C. Presidency of the Republic of Turkey Legal Information System. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6360&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Tomlinson, C. A. (1995). Deciding to differentiate instruction in middle school: One school's journey. *Gifted Child Quarterly*, 39, 77-87.
- Tomlinson, C. A. (1999). Mapping a route toward differentiated instruction. *Educational Leadership*, 37(1), 12-16.
- Tomlinson, C. A. (2000). *Differentiation of instruction in the elementary grades*. Retrieved from <http://ceep.crc.uiuc.edu>
- Tomlinson, C. A. (2005). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. ABD: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Tomlinson, C. A. (2017). Differentiated instruction. In *Fundamentals of gifted education* (pp. 279-292). Routledge.
- UNESCO. (1989). *Multigrade teaching in single teacher primary schools*. Bangkok: Principal Regional Office for Asia and the Pacific.
- Veenman, S. (1995). Cognitive and noncognitive effects of multigrade and multi-age classes: A best-evidence synthesis. *Review of Educational Research*, 65(4), 319-381. <https://doi.org/10.3102/00346543065004319>
- Zoraloğlu, S., & Şahin, A. E. (2022). Bir sınıf öğretmeninin farklılaştırılmış öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirilebilir uygulamaları. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(3), 834-854.

BÖLÜM 8

FEN BİLİMLERİ DERSİNDE ÖLÇME YAPMAK İÇİN YAPAY ZEKA KULLANILABİLİR Mİ?

Tugay AKBULUT¹
Akın EFENDİOĞLU²

GİRİŞ

‘Yapay Zeka’ kavramı ilk duyuşta ister akademisyen, öğretmen, öğrenci isterse de sıradan insanlar olsun birçok kişi üzerinde merak uyandırmaktadır. Neden olduğu sorusuna, zeka gibi soyut bir kavramın yapay olarak nitelendirilmesi yanıt olarak verilebilir (Pirim, 2006). Kavram merak uyandırıcı olsa da insanların çoğunun, yapay zekanın içeriği hakkında yeterince ve ayrıntılı bilgisi yoktur.

1950’li yılların başında Alan Turing’in “Makineler düşünebilir mi?” sorusuyla makine öğrenmesi kavramı ortaya atılmış ve makinelerin düşüneyebileceği iddiasına karşı, makinelerin düşüneyebileceği iddiası öne sürülmüştür. Bilgisayar ve biliş üzerine çalışmalar yürüten John McCarthy, yapay zeka (YZ) kavramını 1956 yılında ilk kez *Dartmouth Konferansı*’nda gündeme getirmiştir (Üncü & ark., 2023). O tarihten günümüze kadar YZ kullanımı hızlı bir şekilde yaygınlaşmış, YZ uygulamaları üst düzey niteliklere ulaşmış ve eğitim de dahil olmak üzere bir çok alana transfer edilmiştir. Günümüzde yapay zeka kullanımı, güncellenebilen ve kişiselleştirilebilen araçlar yardımı ile bireyin gelişimine ve toplumsal kalkınmaya destek sağlamakla birlikte bireylerin karar alma süreçlerine yardımcı olmakta, üretim ve hizmetin daha kaliteli biçimde sunulmasını sağlamaktadır. En önemli amacı toplumsal gelişim düzeyini artırmak olan eğitim sisteminin YZ alanındaki gelişmeleri takip etmesi ve program tasarımlarını bu doğrultuda uyarlaması kaçınılmazdır. Çünkü, tıpkı YZ’de olduğu gibi eğitim de belirli sistem yapılarının bir arada ve uyumlu çalışmasını gerektirir.

¹ Öğr. Gör., Çukurova Üniversitesi, takbulut@cu.edu.tr, ORCID iD: 0009-0002-7889-5687

² Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, eakin@cu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6756-7405

tiksel parametredir. Bu açıdan, YZ uygulamaları tarafından üretilen maddelerin zorluk düzeylerinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi için pilot çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Arslan, K. (2017). Eğitimde yapay zeka ve uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Bulut, G. & Akyıldız, M. (2024). Yapay zekâ ile üretilen soruların ve madde parametrelerinin MST test koşullarında karşılaştırılması. *Dijital Teknolojiler Ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12637347>
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (7. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Efendioğlu, A. & Yanpar Yelken, T. (2010). Programmed instruction versus meaningful learning theory in teaching basic structured query language (SQL) in computer lesson. *Computers & Education*, 55(3), 1287-1299. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.05.026>
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkın Yayınları.
- Pressey, S. L. (1950). Development and appraisal of devices providing immediate automatic scoring of objective tests and concomitant self-instruction. *The Journal of Psychology*, 29(2), 417-447.
- Pirim, H. (2006). Yapay zeka. *Journal of Yasar University*, 1(1), 81-93.
- Üncü, İ.S., Kayakuş, M., Yavru, C.A. & İbadov, N. (20203). Binalarda çatlak kontrolünde CNN tabanlı görüntü işleme ölçüm sisteminin kullanılması. *Gazi Journal of Engineering Sciences*, 9(4), 257-267. doi:10.30855/gmbd.0705S24